eSGN

This document is signed with eSGN

To check its signatures, open this PDF using Adobe Acrobat Reader.

For more information, visit the Adobe Acrobat's Learn & Support section.

verified by Digidentity

Signature Types

- Signed by a natural person
- Signed by a natural person with a registered profession
- Signed by a legal person or registered organisation

Levels of Electronic Signature

- Simple Electronic Signature
- Advanced Electronic Signature
- Qualified Electronic Signature

Prašymas papildyti Antanavo istoriją žydų bendruomenės, „Nektaro“ ir 1941 m. persekiojimo duomenimis

ATN-VLE-01 · Data – kvalifikuoto elektroninio parašo data
Grant Arthur Gochin, Lietuvos Respublikos pilietis · 10900 Winnetka Avenue, Chatsworth, CA 91311, JAV · +1 818-625-6513 · ggochin@gmail.com

Lietuvos nacionalinei Martyno Mažvydo bibliotekai, generalinei direktorei Aušrinei Žilinskienei ir Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro vadovui dr. Artūrui Mickevičiui, Gedimino pr. 51, LT-01109 Vilnius (biblio@lnb.lt)

Kopija Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pirmininkei Fainai Kukliansky (info@lzb.lt) ir ambasadoriui Arvydui Daunoravičiui, Lietuvos delegacijos Tarptautiniame Holokausto atminties aljanse (IHRA) vadovui, per URM (urm@urm.lt), susipažinti ir informuoti.

„Antanavas“, skiltis „Istorija“, https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/. Istorijoje minimos alaus, spirito ir mielių gamybos įmonės, tačiau apie žydus nekalbama: nepateikiami Antanavo bendruomenės istorijoje nurodyti savininkai žydai ar ūkvedžio Dambės suėmimas. Pridedu savo Antanavo tyrimą ir šaltinių priedą.
https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Paskelbta Antanavo tyrimo pataisa (2026 m. lapkričio 28 d.)
https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Siūlomas papildymas

> Tarpukariu Antanavo dvare veikė akcinės bendrovės „Nektaras“ alaus darykla, spirito varykla ir mielių dirbtuvė. Antanavo bendruomenės istorijoje tarp pagrindinių akcininkų minimi Gurvičius, Aranavičius, Neimarka ir Paleckis. Julius Neumarkas savo senelį Leoną (Leibą) įvardijo vienu iš steigėjų, o tėvą Filipą (Šragą) – vadovu 1936–1940 m. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai. Antanavo bendruomenės istorija vokiečiams priskiria spirito varyklos ūkvedžio žydo Dambės suėmimą okupacijos pradžioje ir teigia, kad sovietmečiu jis nenukentėjo. Rosinas Antanavo žydų likimą sieja su kitų apylinkių žydų likimu. 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės žudynėse dalyvavo lietuvių policininkai ir Hamanno mobilusis būrys (Jėgerio raporto 3 lapas; Marijampolės tyrimo 1 skirsnis). Stanislovas Buchaveckas aprašo Pilviškių policininkų ir baltaraiščių dalyvavimą 1941 m. rugpjūčio 29 d. ir rugsėjo 15 d. žudynių operacijose Tilčės šile prie Baltrušių. Antanavo žydų nužudymo vieta čia nurodytuose šaltiniuose nenustatyta.

1. Užregistruoti prašymą, pateikti numerį, datą ir atsakingo padalinio kontaktus.

2. Paskelbti šaltiniais pagrįstą papildymą ir pateikti pataisos datą bei nuorodą. Paskelbti šaltiniams priskirtas akcininkų pavardes ir pareigas, jas sutikrinti su įmonės dokumentais ir paskelbti 1923 m. žydų gyventojų skaičius Antanave bei Antanavos valsčiuje su surašymo nuorodomis.

3. Pateikti turimus šaltinius ir redakcijų datas. Nurodyti, ar buvo svarstytas bendruomenės pasakojimas ir publikacija apie Neumarkų šeimą. Dėl nepateiktos informacijos pateikti konkretų pagrindą ir apsvarstyti atskiriamų duomenų pateikimą.

4. Vienu metu inicijuoti du vertinimus, abiem pateikiant visą tyrimą, įrodymus ir šiuos klausimus. A: paprašyti LGGRTC rašytinio vertinimo, tikslių bylų ir lapų, priešingų įrodymų ir turimų

dokumentų. B: prašyti kvalifikuotų, nuo LGGRTC nepriklausomų istorikų patikrinti tuos pačius originalius šaltinius. Nurodyti galimus interesų konfliktus, nešališkumo garantijas ir nusišalinimą. LGGRTC neturėtų parinkti, prižiūrėti ar tvirtinti nepriklausomų vertintojų ar jų išvadų. Nurodyti, ar vertinime dalyvaus Arūnas Bubnys, pasirašęs 55R-1130 dėl leidinio teiginio, kad lietuvių indėlis buvo „supporting cast and thus essentially marginal“, ir kokios nusišalinimo priemonės būtų taikomos.

5. Abiem vertinimams pateikti šiuos dokumentų klausimus: „Nektaro“ įstatai ir akcininkų registras; 1940–1941 m. perėmimo dokumentai; Dambės tapatybės, darbo ir suėmimo duomenys; Antanavos valsčiaus gyventojų, sulaikymo, konvojaus bei Marijampolės kareivinių duomenys. Prašau paprašyti Centro gauti ir pateikti atitinkamus turimus šaltinius bei tikslias nuorodas. Pateikti ir Pilviškių policijos, Šakių apskrities bei Baltrušių žudynių bylas. Nustatyti, kur, kada ir kas nužudė Antanavo žydus. Gauti 1941 m. Pramonės ministerijos ir kitų institucijų dokumentus apie galimą „Nektaro“ grąžinimą, perdavimą ar valdymą, nustatyti 1941–1944 m. valdytojus, pajamų gavėjus ir patikrinti, ar naudotas priverstinis žydų darbas. Priverstinis darbas be atlygio yra vergovė.

6. Pateikti abiejų paklausimų datas, adresatus, numerius ir kopijas, gautus atsakymus bei motyvuotą abiejų vertinimų palyginimą. Paaiškinti, kurie pakeitimai bus paskelbti, už ką atsako kitos institucijos ir kam perduota pataisa. Laukiu dokumentais pagrįstų pataisų.

7. Paaiškinti, ar įmonės istorijoje nutylint jos savininkus žydus ir bendruomenės persekiojimą veikia Foti doktrinos nežinojimo kūrimo mechanizmas. Nepriklausomai nuo to, ar pripažįstate šią analizės sistemą, prašau atsakyti dėl pateiktų įrodymų. Pateikti dokumentinį atsakymą ir nurodyti, kuri nutarimo Nr. 33 plano priedo priemonė įgyvendina 3.3 uždavinį, kas atsakingas ir kas atlikta. https://grantgochin.substack.com/p/the-foti-doctrine · https://grantgochin.com/lithuania/#the-foti-doctrine

Kiek taikoma, prašau vadovautis Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4–5 dalimis ir Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymu. Vertinant viešą tekstą prašau atsižvelgti į IHRA darbinę Holokausto neigimo ir iškraipymo apibrėžtį.

Esant vertimo neatitikimui vadovaujamasi lietuvišku tekstu.

Pagarbiai
Grant Arthur Gochin

English control translation

Request to add the Jewish community, Nektaras and the persecution of 1941 to the history of Antanavas

ATN-VLE-01 · Date of qualified electronic signature
Grant Arthur Gochin, citizen of the Republic of Lithuania · 10900 Winnetka Avenue, Chatsworth, CA 91311, USA · +1 818-625-6513 · ggochin@gmail.com

Martynas Mažvydas National Library, Director General Aušrinė Žilinskienė and Dr. Artūras Mickevičius, Head of the Science and Encyclopaedia Publishing Centre, Gedimino pr. 51, LT-01109 Vilnius (biblio@lnb.lt)

Copies to the Jewish Community of Lithuania, attention Chair Faina Kukliansky (info@lzb.lt). Cc: Ambassador Arvydas Daunoravičius, Head of Lithuania's IHRA Delegation, c/o the Ministry of Foreign Affairs, for information and notice. Delivery: urm@urm.lt.

"Antanavas," History, https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/. The account lists brewery, distillery and yeast operations and omits Jews entirely, including the Jewish owners and Dambė's arrest documented in the community account. My Antanavas report and source annex accompany the request. https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Published Antanavas town report correction (28 November 2026) https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Proposed addition

> The Nektaras joint-stock company operated a brewery, distillery and yeast workshop at Antanavas manor between the wars. The local community's history names Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis among the principal shareholders. Julius Neumark identified his grandfather Leon (Leib) as a founder and his father Philipp (Shraga) as manager in 1936–1940. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923. The local community's history attributes the arrest of distillery manager Dambė, who was Jewish, early in the occupation to the Germans, and says he had not suffered under Soviet rule. Rosin connects the fate of Antanavas's Jews to that of other Jews in the region. Lithuanian police and Hamann's mobile squad participated in the killings at Marijampolė on 1 September 1941 (Jäger, sheet 3; Marijampolė report, §1). Stanislovas Buchaveckas documents the participation of Pilviškiai police and white-armband auxiliaries in the operations at Tilčė grove near Baltrušiai on 29 August and 15 September 1941. The sources cited here do not establish the killing site of Antanavas's Jews.

1. Register the request and provide the number, date and responsible unit's contacts.

2. Publish a source-based addition and give the date and URL. Publish the attributed shareholder names and roles, check them against company records and publish the 1923 Jewish population figures for Antanavas and Antanava (Antanavos) township with census references.

3. Supply available sources and version dates. State whether the community history and Neumark family account were considered. Specify the grounds for any withholding and consider partial disclosure.

4. Initiate two simultaneous reviews and give both the full report, evidence and same questions. A: ask LGGRTC for its written assessment, precise archival references and folios, contrary evidence and records held. B: ask qualified historians independent of LGGRTC to examine the same original sources. Identify conflicts, impartiality safeguards and recusal provisions. Keep reviewer selection, supervision and approval independent of LGGRTC. State whether Arūnas Bubnys, who signed 55R-1130 declining to correct the marginal-participation passage, will participate and what recusal safeguards apply.

5. Put these records questions to both reviews: Nektaras charter and share register; 1940–1941 takeover files; Dambė's identity, employment and arrest; Antanava township population, detention and escort records and Marijampolė barracks records. Ask LGGRTC to obtain and produce responsive records and precise references. Include Pilviškiai police, Šakiai County and Baltrušiai killing files. Establish where, when and by whom Antanavas's Jews were killed. Obtain 1941 Ministry of Industry and other records on any return, transfer or control of Nektaras in 1941, identify its 1941–1944 managers and recipients of income, and determine whether Jewish forced labor was used. Forced labor without wages is slavery.

6. Supply the dates, recipients, register numbers and copies of both inquiries, the replies and a reasoned comparison. Identify planned changes, competent authorities for outstanding matters and any recipients to whom corrections are communicated. I await documented corrections.

7. Explain whether omitting the Jewish owners and persecution from the published industrial history reflects the Foti Doctrine's ignorance manufacture mechanism. Regardless of whether you recognize this analytical framework, please respond to the evidence presented. Give a documentary response and identify the annex measure under Resolution 33 implementing objective 3.3, the responsible authority and work completed.
https://grantgochin.substack.com/p/the-foti-doctrine · https://grantgochin.com/lithuania/#the-foti-doctrine

Please apply Article 10(4)–(5) of the Law on Public Administration and the Law on the Right to Obtain Information and Re-use Data where applicable. Please consider the IHRA working definition of Holocaust denial and distortion when evaluating the public text.

The Lithuanian text governs in the event of a translation discrepancy.

Respectfully,
Grant Arthur Gochin

Šaltinių priedas / Evidence annex

1. Grant Arthur Gochin, Antanavas — Town Research Report (1915–1945), 18 November 2026, §§1–6 and Appendices A–B. Pagrindinis tyrimas ir nuorodos į liudijimus bei archyvų paieškos kryptis / Main report with testimony citations and archival leads. https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Published Antanavas town report correction (28 November 2026) https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

2. VLE, „Antanavas“, istorijos skyrius. Gamyklų sąrašas pateiktas greta dvaro ūkio istorijos, neįvardijant įmonės savininkų žydų. / The industrial operations are listed alongside the estate history, with the Jewish owners omitted. https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/

3. Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, Antanavo istorija. Ištrauka / Excerpt: „Buvo „Nektaro“ alaus bravoras, spirito varykla, mielių dirbtuvė.“ https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318

4. Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai / factory and wartime sections. Akcininkų pavardės ir pasakojimas apie Dambę. / Shareholder names and account of Dambė. https://www.antanavas.lt/apie-antanava/

5. Josef Rosin, Pinkas Hakehillot Lita, Yad Vashem, 1996, p. 151. 192 žydai 1923 m.; regioninis likimas. / 192 Jews in 1923; regional fate. The geographic scope needs reconciliation with the 1925 published census, p. 123, entries 2–3. https://jewishgen.org/yizkor/pinkas_lita/lit_00151a.html

6. Julius Neumarko atsiminimai / Julius Neumark’s memoir, cited in the Antanavas report, notes 5, 18–19. Šeimos liudijimas apie Leoną ir Filipą Neumarkus. / Family evidence about Leon and Philipp Neumark. Share registers and employment records would test the roles and spellings.

7. Gochin, Marijampolė town report, §1, and Jäger facsimile, RGVA 500-1-25, sheet 3, 1 September 1941. Regioninis kontekstas / Regional context. The Marijampolė figure includes several categories and supplies no Antanavas subtotal. https://grantgochin.substack.com/p/marijampole-town-research-report · Jäger report, sheet 3 transcription · Archival facsimile

8. Pilviškiai, KVR 20678. Savivaldybės sąraše nurodyta Jovarų g., neveikiančios kapinės, Pilviškių seniūnija. / Municipal list: Jovarų Street, inactive cemetery, Pilviškiai eldership. The heritage evaluation documents relocation and reassembly of surviving stones. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=fbcc926016d111f1a552c76556910e9c · https://kvr.kpd.lt/KvrWcf/LabbisServiceKvr.svc/GetDocument/7C630CA9-8987-4FEB-A747-EAF8715709CE

9. Pilviškių 2023 m. skaitmeninis katalogas / Existing 2023 digital catalogue. The applicant formerly chaired the organization that maintains the catalogue. Pareiškėjas anksčiau vadovavo šį katalogą tvarkančiai organizacijai. https://www.litvak-cemetery.info/database/2616099790

10. Kapinių priežiūra / Cemetery maintenance. I-763, paragraph 2; Local Self-Government Law, Article 6(41); Resolution 1207, maintenance procedure paragraph 2. https://www.e-tar.lt/rs/legalact/TAR.7D2F5D4C4DAC/ ·

https://www.infolex.lt/teise/DocumentSinglePart.aspx?AktoId=65125&StrNr=6 · https://www.e-tar.lt/rs/actualedition/TAR.856C6C36E369/SjHiXBUCPj/

11. Nutarimas Nr. 33, uždavinys 3.3 / Resolution 33, objective 3.3; IHRA working definition. https://www.temidy.lt/teises-aktas/630127 · https://holocaustremembrance.com/resources/working-definition-holocaust-denial-distortion

12. Stanislovas Buchaveckas, „Holokaustas Vilkaviškio apskrityje: Pilviškių žydų bendruomenė ir jos likimas 1941 m.“, Genocidas ir rezistencija 2(30), 2011, sections on the killings of men and of women and children, and conclusions. https://www.zurnalai.vu.lt/gr/article/download/37741/35455/99780

Correction to the Antanavas Town Research Report

28 November 2026 · https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Section 2 — The fate of Antanavas's Jews. The original report's account of transfers to the Marijampolė barracks could be read as placing Antanavas's Jews among those taken there. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923 and says that in 1941 they shared the fate of other Jews in the area. His Antanavas entry gives neither a transfer route nor a killing site. Rosin, *Pinkas Hakehillot Lita*, p. 151

Two documented regional operations are relevant. Lithuanian police and members of Hamann's mobile unit took part in the killings at Marijampolė on 1 September 1941. Stanislovas Buchaveckas documents the participation of Pilviškiai police and white-armband auxiliaries in the operations of 29 August and 15 September 1941 at Tilčė grove near Baltrušiai. The sources cited here do not establish which Antanavas residents, if any, were taken to either site. Marijampolė town report, §1 · Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2011, no. 2 (30)

Section 4 — Dambė. The Antanavas community history identifies Dambė, the distillery manager, as Jewish. It says that the Germans arrested him in the first days of the occupation and that he had not suffered under Soviet rule. The original report omitted that last detail. Antanavas community history, "Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu"

Appendix B4 — Records to obtain. The records request now also covers Pilviškiai township and police records, Šakiai County records, and Baltrušiai–Tilčė investigation, escort and victim records. These should be examined alongside the Antanava township and Marijampolė barracks records to establish where, when and by whom Antanavas's Jews were killed.

Reference corrections. In note 9, the locator is the Kazlų Rūda town report's passage on the transfer to Marijampolė and the shootings. In §6, the article cited in note 33 is "'Marginal' Murders". The figure of 924 in note 34 is drawn from the European Network Remembrance and Solidarity exhibition catalogue, which reproduces Yad Vashem's figures.

Antanavo vietovės tyrimo ataskaitos pataisa

2026 m. lapkričio 28 d. · https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

2 skirsnis. Antanavo žydų likimas. Pirminėje ataskaitoje aprašytą žydų gabenimą į Marijampolės kareivines buvo galima suprasti taip, tarsi tarp ten nugabentų žmonių būtų buvę ir Antanavo žydai. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai, o 1941 m. juos ištiko toks pat likimas kaip kitus apylinkių žydus. Antanavui skirtame straipsnyje jis nenurodo nei išvežimo maršruto, nei žudynių vietos. Rosinas, *Pinkas Hakehillot Lita*, p. 151

Tyrimui svarbios dvi dokumentuotos žudynių vietos. 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės žudynėse dalyvavo lietuvių policininkai ir Hamanno mobiliojo būrio nariai. Stanislovas Buchaveckas aprašo Pilviškių policininkų ir baltaraiščių dalyvavimą 1941 m. rugpjūčio 29 d. ir rugsėjo 15 d. žudynių operacijose Tilčės šile prie Baltrušių. Čia nurodyti šaltiniai neleidžia nustatyti, ar į kurią nors iš šių vietų buvo nugabenti Antanavo gyventojai ir kas jie buvo. Marijampolės vietovės tyrimo ataskaita, 1 skirsnis · Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2011, Nr. 2 (30)

4 skirsnis. Dambė. Antanavo bendruomenės istorijoje spirito varyklos ūkvedys Dambė įvardijamas kaip žydas. Pasak šio šaltinio, vokiečiai jį suėmė pirmosiomis okupacijos dienomis, o sovietmečiu jis nenukentėjo. Pastaroji aplinkybė pirminėje ataskaitoje buvo praleista. Antanavo bendruomenės istorija, „Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu“

B4 priedas. Gautini dokumentai. Dokumentų paieška papildoma Pilviškių valsčiaus ir policijos bylomis, Šakių apskrities dokumentais bei Baltrušių–Tilčės žudynių tyrimo, konvojavimo ir aukų apskaitos dokumentais. Juos reikia nagrinėti kartu su Antanavos valsčiaus ir Marijampolės kareivinių dokumentais, kad būtų nustatyta, kur, kada ir kas nužudė Antanavo žydus.

Nuorodų pataisos. 9 išnašoje nurodoma Kazlų Rūdos vietovės tyrimo ataskaitos dalis apie žydų pergabenimą į Marijampolę ir šaudymą. 6 skirsnyje 33 išnašoje nurodyto straipsnio pavadinimas yra „‘Marginal’ Murders“. 34 išnašoje nurodytas skaičius 924 paimtas iš Europos atminties ir solidarumo tinklo parodos katalogo, kuriame pateikiami Jad Vašem duomenys.

Corrected on 28 November 2026 / Pataisyta 2026 m. lapkričio 28 d. See the preceding bilingual correction. / Žr. pirmiau pateiktą pataisą abiem kalbomis.

https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Public Histories of Antanavas Celebrate Nektaras and Omit Its Jewish Owners and Manager.

Grant Gochin

Nov 18, 2026

Share Town names and historical variants. Antanavas, Antanava, Yiddish Antanove, Polish Antonowo, and Andanavo dvaras in a folklore archive's transcription. This is the village and manor on the right bank of the Šešupė, east of Pilviškiai, in today's Kazlų Rūda municipality. The 1923 settlement census places the manor and village in Antanava township, Marijampolė County.[1] [2] [3] [4] ## 1. Jewish ownership and the record of persecution

Julius Neumark identifies his grandfather, Leon (Leib) Neumark, as a founder of Nektaras with three Jewish partners. He places the company's brewery, distilling and yeast operations at Antanavas manor and says his father Philipp (Shraga) managed the company from 1936 to 1940. His account describes nationalization under the Soviets and the retention of Philipp as manager and Gisele as bookkeeper.[5] ## 2. The Jews of Antanavas and the Marijampolė massacre

Antanavas was a township seat in Marijampolė County, about four kilometers east of Pilviškiai. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923. After Germany conquered Lithuania in June 1941, he writes, "the fate of the Jews in Antanavas was the same as the fate of the other Jews in the area."[6] [7] The Jews of the Marijampolė County townships were taken to the Marijampolė barracks. Rosin's Marijampolė chapter describes Jews from Kazlų Rūda, Liudvinavas and other nearby localities being brought there. The Kazlų Rūda report documents the transfer from that township and Lithuanian police roles at the barracks. On September 1, 1941, Lithuanian police and members of Hamann's mobile unit took part in the shooting at the barracks firing range, in the Šešupė valley. On sheet 3, Jäger records 5,090 victims, including 1,763 Jewish men, 1,812 Jewish women and 1,404 Jewish children.[8] [9] [10] [11] [12] ## 3. From the First World War to nationalization The local estate chronology records damage in the Gaisriai–Antanavas sector in 1915. Around 1923 the land reform divided estate lands. The municipal history places the cultural farm under the Šabunevičius family and lists the Nektaras brewery, distillery and yeast works as joint-stock operations. The community history associates the settlement known as Naujasis Antanavas with land distributed to former estate workers. A contemporary press lead places the Nektaras yeast works at the manor by 1930.[13] [14] [15] [16] The community account lists Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis as principal shareholders and places them in Kaunas. Neumark names Leon as his grandfather and one of four founders.[17] [18] ## 4. Two occupations and the disappearance of the owners

Neumark's account identifies Soviet nationalization of his grandfather's property and says his parents continued working at the company. The community's account says the brewery saw little immediate change and separately describes Soviet seizure of much of the estate farm.[19] [20] Dambė, the Jewish manager of the distillery, lived at Antanavas. The local history states, "Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę." The account says that the other Jewish owners ceased appearing at the manor and that the factory was still operating under the

Nektaras name in 1950.[21] ## 5. The Neumark family in Kaunas

Pauline (Pesa) Neumark was murdered in March 1944. Hirsch Neuman was killed in the Kaunas ghetto Children's Action, which the Ninth Fort Museum dates to March 27–28, 1944. Elena and Jonas Beliajev rescued Julius Neumark.[22] [23] ## 6. Lithuanian participation in the Marijampolė operation

On printed page 40 of The Holocaust in Lithuania 1941–1944, Darius Furmonavičius writes, "If there were Lithuanians who took part in these events," and calls their contribution "supporting cast and thus essentially marginal."[24]

Centre authorship carries no independent evidentiary weight; Centre statements are assertions; facts rest on primary records. The Centre published the passage and, in decision 55R-1130 of 3 November 2026 (signed by acting Director General Arūnas Bubnys, replying to request 7R-1167), declined to correct or annotate it. The Centre called the wording part of the 'autoriaus mokslinės interpretacijos.'[25] In the same volume, Bubnys writes that the Nazis could implement the Holocaust in Lithuania with the "active assistance" of part of the local population. At Petrašiūnai, he records local armed men guarding the victims and Lithuanian soldiers firing on orders from Lithuanian commanders. The Centre published both accounts in the same book.[26] [27]

On sheet 7, Jäger credits Hamann with securing cooperation with the "litauischen Partisanen" and the relevant civilian authorities.[28] At Marijampolė, County Head V. Goštautas ordered Jews to wear identifying marks and imposed restrictions on access to food. Donatas Mickevičius and Stasys Krečiūnas described Lithuanian policemen guarding the killing ground, moving prisoners from the barracks and firing into the pits. The occupation authorities also forced ghetto prisoners to work. Forced labor without wages is slavery.[29] [30] [31] Does the documented Lithuanian conduct constitute marginal participation? My answer is no.

See "Fuzzy History" and "125 Murdered. Twenty-Three Jewish Children. Lithuania's Genocide Centre Keeps 'Marginal'."[32] [33] Yad Vashem's January 1, 2024 table lists 924 Righteous Among the Nations for Lithuania.[34] Stasys Vaitekūnas gives 2,500,000 residents for Lithuania in 1945.[35] 924 ÷ 2,500,000 × 100 = 0.03696%, approximately 0.037%. If rescuers are publicly celebrated as evidence of Lithuanian moral agency, how can these source-documented actions by Lithuanian participants be dismissed as essentially marginal? ## Appendix A. Public accounts and the corrections they support The national encyclopedia and the municipality list the brewery, distillery and yeast works, while the Antanavas community history names the four Jewish shareholders, Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis, and the Jewish manager Dambė. Neither public institution names any of them. Both should add the 192 Jews recorded in 1923, the founders of the Nektaras enterprise and the arrest of Dambė.[36] [37] [38] [39] ## Appendix B. Records that must be obtained and produced

The Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania must obtain and produce the following records. B1. Record sought — Nektaras charter, share ledger, deed and cadastral plans. Why it matters — Identify owners, parcels and any later acquisition of former Jewish holdings, including any transfer to the Šabunevičius estate. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Kaunas Regional State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B2. Record sought — 1940–1941 takeover order and inventory, German occupation appointment and production records, and postwar inventory. Why it matters —

Identify who controlled the works and received assets, output or income, and establish whether workers were coerced. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Kaunas Regional State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B3. Record sought — Dambė’s residence, employment and arrest or transfer files. Why it matters — Establish his full identity and follow the arrest through custody and fate. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Lithuanian Special Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B4. Record sought — Antanava township resident, detention, transport and escort records and Marijampolė barracks intake or victim records. Why it matters — Identify who removed the Jews of Antanavas, where they were taken and who was killed. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Lithuanian Special Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B5. Record sought — Kaunas ghetto registration, victim and rescue records for the Neumark and Neuman families. Why it matters — Document the fates of Pauline and Hirsch and Julius’s escape and rescue. Custodian — Lithuanian Central State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced.

Substantiated corrections will be published as dated corrections.

Antanavas — Vietovės tyrimo ataskaita (1915–1945) Viešuose Antanavo istorijos aprašuose didžiuojamasi „Nektaru“ ir nutylimi jo savininkai žydai bei ūkvedys.

Grant Arthur Gochin | 2026 m. lapkričio 18 d. Vietovės pavadinimai ir istoriniai variantai. Antanavas, Antanava, jidiš Antanove, lenkiškai Antonowo, tautosakos archyvo nuoraše – Andanavo dvaras. Tai kaimas ir dvaras dešiniajame Šešupės krante į rytus nuo Pilviškių, dabartinėje Kazlų Rūdos savivaldybėje. 1923 m. surašymo leidinyje dvaras ir kaimas priskirti Marijampolės apskrities Antanavos valsčiui.[40] [41] [42] [43] ## 1. Žydų nuosavybė ir persekiojimo duomenys

Julius Neumarkas nurodo, kad jo senelis Leonas (Leibas) Neumarkas su trimis žydais partneriais įsteigė „Nektarą“. Jis sieja alaus, spirito ir mielių gamybą su Antanavo dvaru ir nurodo, kad jo tėvas Filipas (Šraga) vadovavo įmonei 1936–1940 metais. Pasak jo, sovietmečiu turtas nacionalizuotas, Filipas paliktas vadovauti įmonei, o Gizelė dirbo buhaltere.[44] ## 2. Antanavo žydai ir žudynės Marijampolėje

Antanavas buvo Marijampolės apskrities valsčiaus centras, maždaug už keturių kilometrų į rytus nuo Pilviškių. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai. Pasak Rosino, 1941 m. birželį vokiečiams užėmus Lietuvą Antanavo žydų likimas buvo toks pat kaip kitų apylinkių žydų.[45] [46] Marijampolės apskrities valsčių žydai buvo nugabenti į Marijampolės kareivines. Rosino Marijampolės apraše nurodoma, kad į jas atgabenti Kazlų Rūdos, Liudvinavo ir kitų aplinkinių vietovių žydai. Kazlų Rūdos ataskaitoje dokumentuotas to valsčiaus žydų pergabenimas ir lietuvių policininkų veiksmai prie kareivinių. 1941 m. rugsėjo 1 d. lietuvių policininkai ir Hamanno mobiliojo būrio nariai dalyvavo šaudant aukas kareivinių šaudykloje, Šešupės slėnyje. Jägeris 3 lape nurodo 5 090 aukų, tarp jų 1 763 žydus vyrus, 1 812 žydžių moterų ir 1 404 žydų vaikus.[47] [48] [49] [50] [51] ## 3. Nuo Pirmojo pasaulinio karo iki nacionalizacijos Dvaro istorijos apraše minimi 1915 m. Gaisrių–Antanavo ruožo karo nuostoliai. Apie 1923 m. dvaro žemę padalijo vykdant žemės reformą. Savivaldybė kultūrinį ūkį sieja su Šabunevičiais ir nurodo, kad alaus darykla, spirito varykla ir mielių dirbtuvė veikė akcinės bendrovės pagrindais.

Bendruomenė Naujojo Antanavo atsiradimą sieja su žemės paskirstymu buvusiems dvaro samdiniams. Tarpukario spaudos nuoroda leidžia dvaro „Nektaro“ mielių fabriką datuoti bent 1930 metais.[52] [53] [54] [55] Bendruomenė kaip pagrindinius Kaune gyvenusius akcininkus nurodo Gurvičių, Aranavičių, Neimarką ir Paleckį. Julius vienu iš keturių steigėjų įvardija savo senelį Leoną Neumarką.[56] [57] ## 4. Dvi okupacijos ir savininkų dingimas iš dvaro

Neumarkas pasakoja apie sovietų įvykdytą senelio turto nacionalizaciją ir tėvų tolesnį darbą įmonėje. Bendruomenės pasakojime teigiama, kad alaus darykloje didesnių permainų iš pradžių nebuvo, ir atskirai minima didelės dvaro ūkio dalies konfiskacija.[58] [59] Spirito varyklos ūkvedys žydas Dambė gyveno Antanave. Bendruomenės istorijoje rašoma: „Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę.“ Pasak bendruomenės, kiti savininkai žydai dvare daugiau nepasirodė, o 1950 m. fabrikas tebeveikė „Nektaro“ vardu.[60] ## 5. Neumarkų šeima Kaune

Paulina (Pesia) Neumark buvo nužudyta 1944 m. kovą. Hiršas Neumanas žuvo per Kauno geto Vaikų akciją, kurią IX forto muziejus datuoja 1944 m. kovo 27–28 dienomis. Julių Neumarką išgelbėjo Elena ir Jonas Beliajevai.[61] [62] ## 6. Lietuvių dalyvavimas Marijampolės operacijoje

Leidinio The Holocaust in Lithuania 1941–1944 spausdintame 40 puslapyje Darius Furmonavičius rašo „If there were Lithuanians who took part in these events“ ir jų indėlį vadina „supporting cast and thus essentially marginal“.[63]

Centro autorystė neturi savarankiškos įrodomosios vertės; Centro teiginiai yra tik tvirtinimai; faktai grindžiami pirminiais dokumentais. Centras šią ištrauką paskelbė ir 2026 m. lapkričio 3 d. sprendimu 55R-1130, kurį pasirašė laikinai generalinio direktoriaus pareigas einantis Arūnas Bubnys, atsakydamas į prašymą 7R-1167, atsisakė ją taisyti ar papildyti redakcine pastaba. Centras formuluotę pavadino „autoriaus mokslinės interpretacijos“ dalimi.[64] Tame pačiame leidinyje Bubnys rašo, kad vykdyti Holokaustą Lietuvoje naciams aktyviai padėjo dalis vietos gyventojų. Jis nurodo, kad Petrašiūnuose vietos ginkluoti vyrai saugojo aukas, o lietuvių kariai šaudė lietuvių vadų įsakymu. Centras abu tekstus paskelbė tame pačiame leidinyje.[65] [66]

Jägerio ataskaitos 7 lape Jägeris nurodo, kad Hamannas užtikrino bendradarbiavimą su „litauischen Partisanen“ ir atitinkamomis civilinėmis valdžios institucijomis.[67] Marijampolės apskrities viršininkas V. Goštautas įsakė žydams nešioti skiriamuosius ženklus ir apribojo galimybes įsigyti maisto. Donatas Mickevičius ir Stasys Krečiūnas pasakojo, kad lietuvių policininkai saugojo žudynių vietą, vedė kalinius iš kareivinių ir šaudė į duobes. Okupacinė valdžia taip pat vertė geto kalinius dirbti. Priverstinis darbas be atlygio yra vergovė.[68] [69] [70]

Ar dokumentais pagrįsti lietuvių veiksmai laikytini marginaliu dalyvavimu? Mano atsakymas – ne. Žr. „Fuzzy History“ ir „125 Murdered. Twenty-Three Jewish Children. Lithuania’s Genocide Centre Keeps ‘Marginal’.“[71] [72] 2024 m. sausio 1 d. „Yad Vashem“ lentelėje Lietuvai priskirti 924 Pasaulio tautų teisuoliai.[73] Stasys Vaitekūnas nurodo, kad 1945 m. Lietuvoje gyveno 2 500 000 gyventojų.[74] 924 ÷ 2 500 000 × 100 = 0,03696 %, apytikriai 0,037 %. Jeigu gelbėtojai viešai pagerbiami kaip lietuvių moralinio veikimo įrodymas, kaip šiuos dokumentais pagrįstus lietuvių dalyvių veiksmus galima laikyti iš esmės marginaliais? ## A priedas. Vieši aprašymai ir pagrįsti papildymai Visuotinė lietuvių enciklopedija ir savivaldybė mini alaus daryklą, spirito varyklą ir mielių dirbtuvę, o Antanavo bendruomenės istorija įvardija keturis akcininkus žydus – Gurvičių, Aranavičių, Neimarką ir Paleckį – bei ūkvedį žydą Dambę. Nė viena iš šių dviejų viešųjų institucijų

jų neįvardija. Abi turėtų papildyti aprašymus duomenimis apie 192 žydus, 1923 m. gyvenusius Antanave, „Nektaro“ steigėjus ir Dambės suėmimą.[75] [76] [77] [78] ## B priedas. Dokumentai, kuriuos privaloma gauti ir pateikti

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras privalo gauti ir pateikti šiuos dokumentus. B1. Prašomas dokumentas — „Nektaro“ įstatai, akcininkų knyga, pirkimo aktas ir kadastro planai. Reikšmė — Nustatyti savininkus, sklypus ir vėlesnį žydams priklausiusio turto perėmimą, įskaitant galimą perdavimą Šabunevičių dvarui. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Kauno regioninis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B2. Prašomas dokumentas — 1940–1941 m. perėmimo aktas ir aprašas, vokiečių okupacijos laikų paskyrimų ir gamybos dokumentai bei pokario aprašas. Reikšmė — Nustatyti įmonės valdytojus, turto, produkcijos ir pajamų gavėjus bei galimai prievarta dirbusius asmenis. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Kauno regioninis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B3. Prašomas dokumentas — Dambės gyvenamosios vietos, darbo, suėmimo ar perdavimo dokumentai. Reikšmė — Nustatyti jo vardą, kalinimo eigą ir likimą. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos ypatingasis archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B4. Prašomas dokumentas — Antanavos valsčiaus gyventojų, sulaikymo, pergabenimo ir konvojaus dokumentai bei Marijampolės kareivinių kalinių ar aukų sąrašai. Reikšmė — Nustatyti, kas išvežė Antanavo žydus, kur jie buvo nugabenti ir kas buvo nužudytas. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos ypatingasis archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B5. Prašomas dokumentas — Neumarkų ir Neumanų šeimų Kauno geto registracijos, aukų ir gelbėjimo dokumentai. Reikšmė — Dokumentuoti Paulinos ir Hiršo likimą, Juliaus pabėgimą bei išgelbėjimą. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta.

Pagrįsti pataisymai bus skelbiami nurodant pataisymo datą.

[1] Visuotinė lietuvių enciklopedija, “Antanavas,” location and history

[2] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), 123, entries 2–3.

[3] “Istorinis–politinis kontekstas,” appendix 5, note 121

[4] Lietuvių tautosakos archyvas, record 17309, location entry 2 and item 376 [5] Julius Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” in Smuggled in Potato Sacks, ed. Solomon Abramovich and Yakov Zilberg, exhibition transcript, opening family history and nationalization

[6] Josef Rosin, “Antanavas,” Pinkas Hakehillot Lita (Jerusalem: Yad Vashem, 1996), 151, trans. Shaul Yannai

[7] Lietuvos apgyventos vietos, 123, entries 2–3. [8] Josef Rosin, “Marijampole,” Pinkas Hakehillot Lita (Jerusalem: Yad Vashem, 1996), chapter begins on p. 385, passage on transfers to the barracks

[9] Grant Arthur Gochin, “Kazlų Rūda — Town Research Report (1915–1945),” November 13, 2026, p. 3 of the Word edition, passage on the transfer and shootings.

[10] Grant Arthur Gochin, “Marijampolė — Town Research Report (1915–1945),” October 31, 2026, §1. [11] Marijampolė Tourism Information Centre, “Mass murder of Jews and tomb,” barracks firing range and September 1 shooting

[12] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, sheet 3, September 1, 1941, Mariampole row

[13] “Istorinis–politinis kontekstas,” appendix 5, 90 [14] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, sk. „Antanavo istorija“

[15] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[16] Suvalkietis, August 9, 1931, 3, as excerpted by Agnė Kereišiūtė in Draugas, August 6, 2026

[17] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [18] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[19] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[20] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[21] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai. The source identifies the Germans in the preceding sentence [22] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[23] Lisa Anne Storer, “The Kinder-Aktion (Children’s Action) in the Kovno Ghetto: March 27–28, 1944” (Kaunas Ninth Fort Museum), 1 [24] Darius Furmonavičius, “Lithuanian Resistance Against the First Soviet Occupation and Nazi Occupation, and the Determination to Remain in Europe,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed p. 40

[25] Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, decision 55R-1130, November 3, 2026, in response to 7R-1167, item 2 [26] Arūnas Bubnys, “Introduction,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed p. 15

[27] Arūnas Bubnys, “The Holocaust in the Lithuania Provinces in 1941: The Jews Massacres in the Kaunas District,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed pp. 294–295 [28] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, sheet 7

[29] Grant Arthur Gochin, “Marijampolė — Town Research Report (1915–1945),” October 31, 2026, §1.

[30] Kazlų Rūda Jurgis Dovydaitis Public Library, „Holokaustas Kazlų Rūdos valsčiuje“, Mickevičius and Krečiūnas interrogation accounts [31] Memorial Museums, “Monument at Site of Mass Shootings in Marijampolė,” History, forced labor

[32] Grant Arthur Gochin, “Fuzzy History,” The Times of Israel, November 5, 2026, section on the Centre’s response

[33] Grant Arthur Gochin, “‘Marginal’ Murders,” The Times of Israel, November 6, 2026, section “The word cannot survive the murdered” [34] European Network Remembrance and Solidarity,

Between Life and Death exhibition catalogue, PDF p. 2, Lithuania row

[35] Stasys Vaitekūnas, “Human Resources of Lithuania: On the Question of the Fate of the Nation,” Bulletin of Geography: Socio-economic Series 10 (2008), 96, table 1

[36] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, sk. „Istorija“ [37] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo istorija“

[38] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[39] Rosin, “Antanavas,” 151

[40] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, vietovės aprašymas ir istorija

[41] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), p. 123, 2–3 įrašai. [42] „Istorinis–politinis kontekstas“, 5 priedas, 121 išnaša

[43] Lietuvių tautosakos archyvas, įrašas Nr. 17309, 2 vietovės įrašas ir 376 vienetas

[44] Julius Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, kn. Išgelbėti bulvių maišuose, sud. Solomonas Abramovičius ir Jakovas Zilbergas (Vilnius: Šiaurės Jeruzalė, 2014), ekspozicijos tekstas [45] Josef Rosin, „Antanavas“, leid. Pinkas Hakehillot Lita (Jeruzalė: Yad Vashem, 1996), p. 151, vertė Shaul Yannai

[46] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), p. 123, 2–3 įrašai.

[47] Josef Rosin, „Marijampole“, leid. Pinkas Hakehillot Lita (Jeruzalė: Yad Vashem, 1996), skyrius prasideda p. 385, pastraipa apie pergabenimą į kareivines [48] Grant Arthur Gochin, „Kazlų Rūda — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. lapkričio 13 d., Word leidimo p. 3, ištrauka apie pergabenimą ir šaudymą.

[49] Grant Arthur Gochin, „Marijampolė — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. spalio 31 d., § 1.

[50] Marijampolės turizmo informacijos centras, „Mass murder of Jews and tomb“, pastraipa apie kareivinių šaudyklą ir rugsėjo 1 d. šaudymą [51] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, 3 lapas, 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės įrašas

[52] „Istorinis–politinis kontekstas“, 5 priedas, p. 90

[53] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, sk. „Antanavo istorija“

[54] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [55] Suvalkietis, 1931 m. rugpjūčio 9 d., p. 3, ištrauką paskelbė Agnė Kereišiūtė, Draugas, 2026 m. rugpjūčio 6 d.

[56] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[57] Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, šeimos liudijimas

[58] Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, šeimos liudijimas [59] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[60] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai. Prieš sakinį apie suėmimą šaltinyje įvardyti vokiečiai

[61] Julius Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, kn. Išgelbėti bulvių maišuose, sud. Solomonas Abramovičius ir Jakovas Zilbergas (Vilnius: Šiaurės Jeruzalė, 2014), ekspozicijos tekstas [62] Lisa Anne Storer, „The Kinder-Aktion (Children’s Action) in the Kovno Ghetto: March 27–28, 1944“ (Kauno IX forto muziejus), p. 1

[63] Darius Furmonavičius, „Lithuanian Resistance Against the First Soviet Occupation and Nazi Occupation, and the Determination to Remain in Europe“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 40 [64] Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2026 m. lapkričio 3 d. sprendimas Nr. 55R-1130, atsakymas į prašymą Nr. 7R-1167, 2 punktas

[65] Arūnas Bubnys, „Introduction“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 15 [66] Arūnas Bubnys, „The Holocaust in the Lithuania Provinces in 1941: The Jews Massacres in the Kaunas District“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 294–295

[67] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, 7 lapas [68] Grant Arthur Gochin, „Marijampolė — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. spalio 31 d., § 1.

[69] Kazlų Rūdos Jurgio Dovydaičio viešoji biblioteka, „Holokaustas Kazlų Rūdos valsčiuje“, Mickevičiaus ir Krečiūno apklausų aprašymai

[70] Memorial Museums, „Monument at Site of Mass Shootings in Marijampolė“, istorijos skirsnis apie priverstinį darbą [71] Grant Arthur Gochin, „Fuzzy History“, The Times of Israel, 2026 m. lapkričio 5 d., skirsnis apie Centro atsakymą

[72] Grant Arthur Gochin, „‘Marginal’ Murders“, The Times of Israel, 2026 m. lapkričio 6 d., sk. „The word cannot survive the murdered“

[73] Europos atminties ir solidarumo tinklas, parodos Between Life and Death katalogas, PDF p. 2, Lietuvos eilutė [74] Stasys Vaitekūnas, „Human Resources of Lithuania: On the Question of the Fate of the Nation“, Bulletin of Geography: Socio-economic Series, Nr. 10 (2008), p. 96, 1 lentelė

[75] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, sk. „Istorija“

[76] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo istorija“

[77] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [78] Rosin, „Antanavas“, p. 151

Teiginių ir šaltinių sąsajos / Claim-to-source concordance

1. Viešų aprašų nutylėjimai / Published omissions. Annex 2–4 and public extracts. Antanavas report §§1, 3–4 and Appendix A.

2. Akcininkai, valdymas, Dambė / Shareholders, management and Dambė. Annex 4, 6. Report §§1, 3–4 and Appendix B1–3. The testimony and town account require testing against company records.

3. 1923 m. skaičius / 1923 population. Annex 5, Rosin p. 151 and the published census p. 123. Report §2.

4. Žudynių vietos ir dalyviai / Killing sites and participants. Annex 7, 12. Report §6 and correction §2 and B4. Regional sources establish the operations and their participants. The exact fate of Antanavas residents is a records question.

Public source text extracts / Viešųjų šaltinių teksto ištraukos

Retrieved 28 November 2026. These are text extracts with source locators.

- **VLE, “Antanavas,” Istorija.** „Veikė alaus darykla Nektaras, spirito varykla, mielių dirbtuvė.“ The history section describes the manor, industry and population. It omits Jewish residents, ownership and wartime persecution. https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/
- **Kazlų Rūda, Antanavo istorija.** „Buvo „Nektaro“ alaus bravoras, spirito varykla, mielių dirbtuvė. Visos šios įmonės veikė akcinės bendrovės pagrindais.“ The passage supplies the company form. https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318
- **Antanavas community, Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu.** „Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę, kuris per sovietmetį nenukentėjo.“ The antecedent is the Germans. The enterprise section names the shareholders. https://www.antanavas.lt/apie-antanava/
- **Rosin, Antanavas, p. 151, online translation.** “In 1923 there were 192 Jews in Antanavas.” His following sentence describes a regional fate and supplies no identified convoy or killing site. https://jewishgen.org/yizkor/pinkas_lita/lit_00151a.html

eSGN

This document is signed with eSGN

To check its signatures, open this PDF using Adobe Acrobat Reader.

For more information, visit the Adobe Acrobat's Learn & Support section.

verified by Digidentity

Signature Types

- Signed by a natural person
- Signed by a natural person with a registered profession
- Signed by a legal person or registered organisation

Levels of Electronic Signature

- Simple Electronic Signature
- Advanced Electronic Signature
- Qualified Electronic Signature

Prašymas papildyti Antanavo istoriją žydų bendruomenės, „Nektaro“ ir 1941 m. persekiojimo duomenimis

ATN-MUN-01 · Data – kvalifikuoto elektroninio parašo data

Grant Arthur Gochin, Lietuvos Respublikos pilietis · 10900 Winnetka Avenue, Chatsworth, CA 91311, JAV · +1 818-625-6513 · ggochin@gmail.com

Kazlų Rūdos savivaldybės administracijai ir Antanavo seniūnijai (priimamasis@kazluruda.lt)

Kopija Lietuvos žydų (litvakų) bendruomenės pirmininkei Fainai Kukliansky (info@lzb.lt) ir ambasadoriui Arvydui Daunoravičiui, Lietuvos delegacijos Tarptautiniame Holokausto atminties aljanse (IHRA) vadovui, per URM (urm@urm.lt), susipažinti ir informuoti. Kopija Antanavo bendruomenės pirmininkei Redai Kneizevičienei (antanavobendruomene@gmail.com).

„Antanavo seniūnija“, skiltis „Antanavo istorija“, https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318. Istorijoje minimos alaus, spirito ir mielių gamybos įmonės, tačiau apie žydus nekalbama: nepateikiami Antanavo bendruomenės istorijoje nurodyti savininkai žydai ar ūkvedžio Dambės suėmimas. Pridedu savo Antanavo tyrimą ir šaltinių priedą.
https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Paskelbta Antanavo tyrimo pataisa (2026 m. lapkričio 28 d.)
https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Siūlomas papildymas

> Tarpukariu Antanavo dvare veikė akcinės bendrovės „Nektaras“ alaus darykla, spirito varykla ir mielių dirbtuvė. Antanavo bendruomenės istorijoje tarp pagrindinių akcininkų minimi Gurvičius, Aranavičius, Neimarka ir Paleckis. Julius Neumarkas savo senelį Leoną (Leibą) įvardijo vienu iš steigėjų, o tėvą Filipą (Šragą) – vadovu 1936–1940 m. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai. Antanavo bendruomenės istorija vokiečiams priskiria spirito varyklos ūkvedžio žydo Dambės suėmimą okupacijos pradžioje ir teigia, kad sovietmečiu jis nenukentėjo. Rosinas Antanavo žydų likimą sieja su kitų apylinkių žydų likimu. 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės žudynėse dalyvavo lietuvių policininkai ir Hamanno mobilusis būrys (Jėgerio raporto 3 lapas; Marijampolės tyrimo 1 skirsnis). Stanislovas Buchaveckas aprašo Pilviškių policininkų ir baltaraiščių dalyvavimą 1941 m. rugpjūčio 29 d. ir rugsėjo 15 d. žudynių operacijose Tilčės šile prie Baltrušių. Antanavo žydų nužudymo vieta čia nurodytuose šaltiniuose nenustatyta.

1. Užregistruoti prašymą, pateikti numerį, datą ir atsakingo padalinio kontaktus.

2. Paskelbti šaltiniais pagrįstą papildymą ir pateikti pataisos datą bei nuorodą. Paskelbti šaltiniams priskirtas akcininkų pavardes ir pareigas, jas sutikrinti su įmonės dokumentais ir paskelbti 1923 m. žydų gyventojų skaičius Antanave bei Antanavos valsčiuje su surašymo nuorodomis.

3. Pateikti turimus šaltinius ir redakcijų datas. Nurodyti, ar buvo svarstytas bendruomenės pasakojimas ir publikacija apie Neumarkų šeimą. Dėl nepateiktos informacijos pateikti konkretų pagrindą ir apsvarstyti atskiriamų duomenų pateikimą.

4. Vienu metu inicijuoti du vertinimus, abiem pateikiant visą tyrimą, įrodymus ir šiuos klausimus. A: paprašyti LGGRTC rašytinio vertinimo, tikslių bylų ir lapų, priešingų įrodymų ir turimų

dokumentų. B: prašyti kvalifikuotų, nuo LGGRTC nepriklausomų istorikų patikrinti tuos pačius originalius šaltinius. Nurodyti galimus interesų konfliktus, nešališkumo garantijas ir nusišalinimą. LGGRTC neturėtų parinkti, prižiūrėti ar tvirtinti nepriklausomų vertintojų ar jų išvadų. Nurodyti, ar vertinime dalyvaus Arūnas Bubnys, pasirašęs 55R-1130 dėl leidinio teiginio, kad lietuvių indėlis buvo „supporting cast and thus essentially marginal“, ir kokios nusišalinimo priemonės būtų taikomos.

5. Abiem vertinimams pateikti šiuos dokumentų klausimus: „Nektaro“ įstatai ir akcininkų registras; 1940–1941 m. perėmimo dokumentai; Dambės tapatybės, darbo ir suėmimo duomenys; Antanavos valsčiaus gyventojų, sulaikymo, konvojaus bei Marijampolės kareivinių duomenys. Prašau paprašyti Centro gauti ir pateikti atitinkamus turimus šaltinius bei tikslias nuorodas. Pateikti ir Pilviškių policijos, Šakių apskrities bei Baltrušių žudynių bylas. Nustatyti, kur, kada ir kas nužudė Antanavo žydus. Gauti 1941 m. Pramonės ministerijos ir kitų institucijų dokumentus apie galimą „Nektaro“ grąžinimą, perdavimą ar valdymą, nustatyti 1941–1944 m. valdytojus, pajamų gavėjus ir patikrinti, ar naudotas priverstinis žydų darbas. Priverstinis darbas be atlygio yra vergovė.

6. Pateikti abiejų paklausimų datas, adresatus, numerius ir kopijas, gautus atsakymus bei motyvuotą abiejų vertinimų palyginimą. Paaiškinti, kurie pakeitimai bus paskelbti, už ką atsako kitos institucijos ir kam perduota pataisa. Laukiu dokumentais pagrįstų pataisų.

7. Paaiškinti, ar įmonės istorijoje nutylint jos savininkus žydus ir bendruomenės persekiojimą veikia Foti doktrinos nežinojimo kūrimo mechanizmas. Nepriklausomai nuo to, ar pripažįstate šią analizės sistemą, prašau atsakyti dėl pateiktų įrodymų. Pateikti dokumentinį atsakymą ir nurodyti, kuri nutarimo Nr. 33 plano priedo priemonė įgyvendina 3.3 uždavinį, kas atsakingas ir kas atlikta. https://grantgochin.substack.com/p/the-foti-doctrine · https://grantgochin.com/lithuania/#the-foti-doctrine

8. Įvertinti informacinės lentos įrengimą prie dvaro arba kitoje prieinamoje vietoje. Nurodyti valdytoją, sutikimus, savivaldybės tarybos posėdžio darbotvarkės datą ir sprendimo priėmimo tvarką, finansavimą ir priežiūrą. Pasitarti su Antanavo bendruomene ir Lietuvos žydų bendruomene.

Kiek taikoma, prašau vadovautis Viešojo administravimo įstatymo 10 straipsnio 4–5 dalimis ir Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymu. Vertinant viešą tekstą prašau atsižvelgti į IHRA darbinę Holokausto neigimo ir iškraipymo apibrėžtį.

Esant vertimo neatitikimui vadovaujamasi lietuvišku tekstu.

Pagarbiai
Grant Arthur Gochin

English control translation

Request to add the Jewish community, Nektaras and the persecution of 1941 to the history of Antanavas

ATN-MUN-01 · Date of qualified electronic signature

Grant Arthur Gochin, citizen of the Republic of Lithuania · 10900 Winnetka Avenue, Chatsworth, CA 91311, USA · +1 818-625-6513 · ggochin@gmail.com

Kazlų Rūda Municipal Administration and Antanavas Eldership (priimamasis@kazluruda.lt)

Copies to the Jewish Community of Lithuania, attention Chair Faina Kukliansky (info@lzb.lt). Cc: Ambassador Arvydas Daunoravičius, Head of Lithuania's IHRA Delegation, c/o the Ministry of Foreign Affairs, for information and notice. Delivery: urm@urm.lt. Copy to Antanavas community Chair Reda Kneizevičienė (antanavobendruomene@gmail.com).

"Antanavas Eldership," History of Antanavas, https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318. The account lists brewery, distillery and yeast operations and omits Jews entirely, including the Jewish owners and Dambė's arrest documented in the community account. My Antanavas report and source annex accompany the request.
https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Published Antanavas town report correction (28 November 2026)
https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Proposed addition

> The Nektaras joint-stock company operated a brewery, distillery and yeast workshop at Antanavas manor between the wars. The local community's history names Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis among the principal shareholders. Julius Neumark identified his grandfather Leon (Leib) as a founder and his father Philipp (Shraga) as manager in 1936–1940. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923. The local community's history attributes the arrest of distillery manager Dambė, who was Jewish, early in the occupation to the Germans, and says he had not suffered under Soviet rule. Rosin connects the fate of Antanavas's Jews to that of other Jews in the region. Lithuanian police and Hamann's mobile squad participated in the killings at Marijampolė on 1 September 1941 (Jäger, sheet 3; Marijampolė report, §1). Stanislovas Buchaveckas documents the participation of Pilviškiai police and white-armband auxiliaries in the operations at Tilčė grove near Baltrušiai on 29 August and 15 September 1941. The sources cited here do not establish the killing site of Antanavas's Jews.

1. Register the request and provide the number, date and responsible unit's contacts.
2. Publish a source-based addition and give the date and URL. Publish the attributed shareholder names and roles, check them against company records and publish the 1923 Jewish population figures for Antanavas and Antanava (Antanavos) township with census references.
3. Supply available sources and version dates. State whether the community history and Neumark family account were considered. Specify the grounds for any withholding and consider partial disclosure.

4. Initiate two simultaneous reviews and give both the full report, evidence and same questions. A: ask LGGRTC for its written assessment, precise archival references and folios, contrary evidence and records held. B: ask qualified historians independent of LGGRTC to examine the same original sources. Identify conflicts, impartiality safeguards and recusal provisions. Keep reviewer selection, supervision and approval independent of LGGRTC. State whether Arūnas Bubnys, who signed 55R-1130 declining to correct the marginal-participation passage, will participate and what recusal safeguards apply.

5. Put these records questions to both reviews: Nektaras charter and share register; 1940–1941 takeover files; Dambė's identity, employment and arrest; Antanava township population, detention and escort records and Marijampolė barracks records. Ask LGGRTC to obtain and produce responsive records and precise references. Include Pilviškiai police, Šakiai County and Baltrušiai killing files. Establish where, when and by whom Antanavas's Jews were killed. Obtain 1941 Ministry of Industry and other records on any return, transfer or control of Nektaras in 1941, identify its 1941–1944 managers and recipients of income, and determine whether Jewish forced labor was used. Forced labor without wages is slavery.

6. Supply the dates, recipients, register numbers and copies of both inquiries, the replies and a reasoned comparison. Identify planned changes, competent authorities for outstanding matters and any recipients to whom corrections are communicated. I await documented corrections.

7. Explain whether omitting the Jewish owners and persecution from the published industrial history reflects the Foti Doctrine's ignorance manufacture mechanism. Regardless of whether you recognize this analytical framework, please respond to the evidence presented. Give a documentary response and identify the annex measure under Resolution 33 implementing objective 3.3, the responsible authority and work completed.
https://grantgochin.substack.com/p/the-foti-doctrine · https://grantgochin.com/lithuania/#the-foti-doctrine

8. Assess an interpretive board at the manor or another accessible site. Identify the manager, consents, council agenda date and decision procedure, funding and maintenance. Consult the Antanavas community and Jewish Community of Lithuania.

Please apply Article 10(4)–(5) of the Law on Public Administration and the Law on the Right to Obtain Information and Re-use Data where applicable. Please consider the IHRA working definition of Holocaust denial and distortion when evaluating the public text.

The Lithuanian text governs in the event of a translation discrepancy.

Respectfully,
Grant Arthur Gochin

Šaltinių priedas / Evidence annex

1. Grant Arthur Gochin, Antanavas — Town Research Report (1915–1945), 18 November 2026, §§1–6 and Appendices A–B. Pagrindinis tyrimas ir nuorodos į liudijimus bei archyvų paieškos kryptis / Main report with testimony citations and archival leads. https://grantgochin.substack.com/p/antanavas-town-research-report-19151945 · Published Antanavas town report correction (28 November 2026) https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

2. VLE, „Antanavas“, istorijos skyrius. Gamyklų sąrašas pateiktas greta dvaro ūkio istorijos, neįvardijant įmonės savininkų žydų. / The industrial operations are listed alongside the estate history, with the Jewish owners omitted. https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/

3. Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, Antanavo istorija. Ištrauka / Excerpt: „Buvo „Nektaro“ alaus bravoras, spirito varykla, mielių dirbtuvė.“ https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318

4. Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai / factory and wartime sections. Akcininkų pavardės ir pasakojimas apie Dambę. / Shareholder names and account of Dambė. https://www.antanavas.lt/apie-antanava/

5. Josef Rosin, Pinkas Hakehillot Lita, Yad Vashem, 1996, p. 151. 192 žydai 1923 m.; regioninis likimas. / 192 Jews in 1923; regional fate. The geographic scope needs reconciliation with the 1925 published census, p. 123, entries 2–3. https://jewishgen.org/yizkor/pinkas_lita/lit_00151a.html

6. Julius Neumarko atsiminimai / Julius Neumark’s memoir, cited in the Antanavas report, notes 5, 18–19. Šeimos liudijimas apie Leoną ir Filipą Neumarkus. / Family evidence about Leon and Philipp Neumark. Share registers and employment records would test the roles and spellings.

7. Gochin, Marijampolė town report, §1, and Jäger facsimile, RGVA 500-1-25, sheet 3, 1 September 1941. Regioninis kontekstas / Regional context. The Marijampolė figure includes several categories and supplies no Antanavas subtotal. https://grantgochin.substack.com/p/marijampole-town-research-report · Jäger report, sheet 3 transcription · Archival facsimile

8. Pilviškiai, KVR 20678. Savivaldybės sąraše nurodyta Jovarų g., neveikiančios kapinės, Pilviškių seniūnija. / Municipal list: Jovarų Street, inactive cemetery, Pilviškiai eldership. The heritage evaluation documents relocation and reassembly of surviving stones. https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalActPrint?documentId=fbcc926016d111f1a552c76556910e9c · https://kvr.kpd.lt/KvrWcf/LabbisServiceKvr.svc/GetDocument/7C630CA9-8987-4FEB-A747-EAF8715709CE

9. Pilviškių 2023 m. skaitmeninis katalogas / Existing 2023 digital catalogue. The applicant formerly chaired the organization that maintains the catalogue. Pareiškėjas anksčiau vadovavo šį katalogą tvarkančiai organizacijai. https://www.litvak-cemetery.info/database/2616099790

10. Kapinių priežiūra / Cemetery maintenance. I-763, paragraph 2; Local Self-Government Law, Article 6(41); Resolution 1207, maintenance procedure paragraph 2. https://www.e-tar.lt/rs/legalact/TAR.7D2F5D4C4DAC/ ·

https://www.infolex.lt/teise/DocumentSinglePart.aspx?AktoId=65125&StrNr=6 · https://www.e-tar.lt/rs/actualedition/TAR.856C6C36E369/SjHiXBUCPj/

11. Nutarimas Nr. 33, uždavinys 3.3 / Resolution 33, objective 3.3; IHRA working definition. https://www.temidy.lt/teises-aktas/630127 · https://holocaustremembrance.com/resources/working-definition-holocaust-denial-distortion

12. Stanislovas Buchaveckas, „Holokaustas Vilkaviškio apskrityje: Pilviškių žydų bendruomenė ir jos likimas 1941 m.“, Genocidas ir rezistencija 2(30), 2011, sections on the killings of men and of women and children, and conclusions. https://www.zurnalai.vu.lt/gr/article/download/37741/35455/99780

Correction to the Antanavas Town Research Report

28 November 2026 · https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Section 2 — The fate of Antanavas's Jews. The original report's account of transfers to the Marijampolė barracks could be read as placing Antanavas's Jews among those taken there. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923 and says that in 1941 they shared the fate of other Jews in the area. His Antanavas entry gives neither a transfer route nor a killing site. Rosin, *Pinkas Hakehillot Lita*, p. 151

Two documented regional operations are relevant. Lithuanian police and members of Hamann's mobile unit took part in the killings at Marijampolė on 1 September 1941. Stanislovas Buchaveckas documents the participation of Pilviškiai police and white-armband auxiliaries in the operations of 29 August and 15 September 1941 at Tilčė grove near Baltrušiai. The sources cited here do not establish which Antanavas residents, if any, were taken to either site. Marijampolė town report, §1 · Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2011, no. 2 (30)

Section 4 — Dambė. The Antanavas community history identifies Dambė, the distillery manager, as Jewish. It says that the Germans arrested him in the first days of the occupation and that he had not suffered under Soviet rule. The original report omitted that last detail. Antanavas community history, "Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu"

Appendix B4 — Records to obtain. The records request now also covers Pilviškiai township and police records, Šakiai County records, and Baltrušiai–Tilčė investigation, escort and victim records. These should be examined alongside the Antanava township and Marijampolė barracks records to establish where, when and by whom Antanavas's Jews were killed.

Reference corrections. In note 9, the locator is the Kazlų Rūda town report's passage on the transfer to Marijampolė and the shootings. In §6, the article cited in note 33 is "'Marginal' Murders". The figure of 924 in note 34 is drawn from the European Network Remembrance and Solidarity exhibition catalogue, which reproduces Yad Vashem's figures.

Antanavo vietovės tyrimo ataskaitos pataisa

2026 m. lapkričio 28 d. · https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

2 skirsnis. Antanavo žydų likimas. Pirminėje ataskaitoje aprašytą žydų gabenimą į Marijampolės kareivines buvo galima suprasti taip, tarsi tarp ten nugabentų žmonių būtų buvę ir Antanavo žydai. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai, o 1941 m. juos ištiko toks pat likimas kaip kitus apylinkių žydus. Antanavui skirtame straipsnyje jis nenurodo nei išvežimo maršruto, nei žudynių vietos. Rosinas, *Pinkas Hakehillot Lita*, p. 151

Tyrimui svarbios dvi dokumentuotos žudynių vietos. 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės žudynėse dalyvavo lietuvių policininkai ir Hamanno mobiliojo būrio nariai. Stanislovas Buchaveckas aprašo Pilviškių policininkų ir baltaraiščių dalyvavimą 1941 m. rugpjūčio 29 d. ir rugsėjo 15 d. žudynių operacijose Tilčės šile prie Baltrušių. Čia nurodyti šaltiniai neleidžia nustatyti, ar į kurią nors iš šių vietų buvo nugabenti Antanavo gyventojai ir kas jie buvo. Marijampolės vietovės tyrimo ataskaita, 1 skirsnis · Buchaveckas, *Genocidas ir rezistencija*, 2011, Nr. 2 (30)

4 skirsnis. Dambė. Antanavo bendruomenės istorijoje spirito varyklos ūkvedys Dambė įvardijamas kaip žydas. Pasak šio šaltinio, vokiečiai jį suėmė pirmosiomis okupacijos dienomis, o sovietmečiu jis nenukentėjo. Pastaroji aplinkybė pirminėje ataskaitoje buvo praleista. Antanavo bendruomenės istorija, „Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu“

B4 priedas. Gautini dokumentai. Dokumentų paieška papildoma Pilviškių valsčiaus ir policijos bylomis, Šakių apskrities dokumentais bei Baltrušių–Tilčės žudynių tyrimo, konvojavimo ir aukų apskaitos dokumentais. Juos reikia nagrinėti kartu su Antanavos valsčiaus ir Marijampolės kareivinių dokumentais, kad būtų nustatyta, kur, kada ir kas nužudė Antanavo žydus.

Nuorodų pataisos. 9 išnašoje nurodoma Kazlų Rūdos vietovės tyrimo ataskaitos dalis apie žydų pergabenimą į Marijampolę ir šaudymą. 6 skirsnyje 33 išnašoje nurodyto straipsnio pavadinimas yra „‘Marginal’ Murders“. 34 išnašoje nurodytas skaičius 924 paimtas iš Europos atminties ir solidarumo tinklo parodos katalogo, kuriame pateikiami Jad Vašem duomenys.

Corrected on 28 November 2026 / Pataisyta 2026 m. lapkričio 28 d. See the preceding bilingual correction. / Žr. pirmiau pateiktą pataisą abiem kalbomis.

https://grantgochin.substack.com/p/correction-to-the-antanavas-town

Public Histories of Antanavas Celebrate Nektaras and Omit Its Jewish Owners and Manager.

Grant Gochin

Nov 18, 2026

Share Town names and historical variants. Antanavas, Antanava, Yiddish Antanove, Polish Antonowo, and Andanavo dvaras in a folklore archive's transcription. This is the village and manor on the right bank of the Šešupė, east of Pilviškiai, in today's Kazlų Rūda municipality. The 1923 settlement census places the manor and village in Antanava township, Marijampolė County.[1] [2] [3] [4] ## 1. Jewish ownership and the record of persecution

Julius Neumark identifies his grandfather, Leon (Leib) Neumark, as a founder of Nektaras with three Jewish partners. He places the company's brewery, distilling and yeast operations at Antanavas manor and says his father Philipp (Shraga) managed the company from 1936 to 1940. His account describes nationalization under the Soviets and the retention of Philipp as manager and Gisele as bookkeeper.[5] ## 2. The Jews of Antanavas and the Marijampolė massacre

Antanavas was a township seat in Marijampolė County, about four kilometers east of Pilviškiai. Josef Rosin records 192 Jews in Antanavas in 1923. After Germany conquered Lithuania in June 1941, he writes, "the fate of the Jews in Antanavas was the same as the fate of the other Jews in the area."[6] [7] The Jews of the Marijampolė County townships were taken to the Marijampolė barracks. Rosin's Marijampolė chapter describes Jews from Kazlų Rūda, Liudvinavas and other nearby localities being brought there. The Kazlų Rūda report documents the transfer from that township and Lithuanian police roles at the barracks. On September 1, 1941, Lithuanian police and members of Hamann's mobile unit took part in the shooting at the barracks firing range, in the Šešupė valley. On sheet 3, Jäger records 5,090 victims, including 1,763 Jewish men, 1,812 Jewish women and 1,404 Jewish children.[8] [9] [10] [11] [12] ## 3. From the First World War to nationalization The local estate chronology records damage in the Gaisriai–Antanavas sector in 1915. Around 1923 the land reform divided estate lands. The municipal history places the cultural farm under the Šabunevičius family and lists the Nektaras brewery, distillery and yeast works as joint-stock operations. The community history associates the settlement known as Naujasis Antanavas with land distributed to former estate workers. A contemporary press lead places the Nektaras yeast works at the manor by 1930.[13] [14] [15] [16] The community account lists Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis as principal shareholders and places them in Kaunas. Neumark names Leon as his grandfather and one of four founders.[17] [18] ## 4. Two occupations and the disappearance of the owners

Neumark's account identifies Soviet nationalization of his grandfather's property and says his parents continued working at the company. The community's account says the brewery saw little immediate change and separately describes Soviet seizure of much of the estate farm.[19] [20] Dambė, the Jewish manager of the distillery, lived at Antanavas. The local history states, "Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę." The account says that the other Jewish owners ceased appearing at the manor and that the factory was still operating under the

Nektaras name in 1950.[21] ## 5. The Neumark family in Kaunas

Pauline (Pesa) Neumark was murdered in March 1944. Hirsch Neuman was killed in the Kaunas ghetto Children's Action, which the Ninth Fort Museum dates to March 27–28, 1944. Elena and Jonas Beliajev rescued Julius Neumark.[22] [23] ## 6. Lithuanian participation in the Marijampolė operation

On printed page 40 of The Holocaust in Lithuania 1941–1944, Darius Furmonavičius writes, "If there were Lithuanians who took part in these events," and calls their contribution "supporting cast and thus essentially marginal."[24]

Centre authorship carries no independent evidentiary weight; Centre statements are assertions; facts rest on primary records. The Centre published the passage and, in decision 55R-1130 of 3 November 2026 (signed by acting Director General Arūnas Bubnys, replying to request 7R-1167), declined to correct or annotate it. The Centre called the wording part of the 'autoriaus mokslinės interpretacijos.'[25] In the same volume, Bubnys writes that the Nazis could implement the Holocaust in Lithuania with the "active assistance" of part of the local population. At Petrašiūnai, he records local armed men guarding the victims and Lithuanian soldiers firing on orders from Lithuanian commanders. The Centre published both accounts in the same book.[26] [27]

On sheet 7, Jäger credits Hamann with securing cooperation with the "litauischen Partisanen" and the relevant civilian authorities.[28] At Marijampolė, County Head V. Goštautas ordered Jews to wear identifying marks and imposed restrictions on access to food. Donatas Mickevičius and Stasys Krečiūnas described Lithuanian policemen guarding the killing ground, moving prisoners from the barracks and firing into the pits. The occupation authorities also forced ghetto prisoners to work. Forced labor without wages is slavery.[29] [30] [31] Does the documented Lithuanian conduct constitute marginal participation? My answer is no.

See "Fuzzy History" and "125 Murdered. Twenty-Three Jewish Children. Lithuania's Genocide Centre Keeps 'Marginal'."[32] [33] Yad Vashem's January 1, 2024 table lists 924 Righteous Among the Nations for Lithuania.[34] Stasys Vaitekūnas gives 2,500,000 residents for Lithuania in 1945.[35] 924 ÷ 2,500,000 × 100 = 0.03696%, approximately 0.037%. If rescuers are publicly celebrated as evidence of Lithuanian moral agency, how can these source-documented actions by Lithuanian participants be dismissed as essentially marginal? ## Appendix A. Public accounts and the corrections they support The national encyclopedia and the municipality list the brewery, distillery and yeast works, while the Antanavas community history names the four Jewish shareholders, Gurvičius, Aranavičius, Neimarka and Paleckis, and the Jewish manager Dambė. Neither public institution names any of them. Both should add the 192 Jews recorded in 1923, the founders of the Nektaras enterprise and the arrest of Dambė.[36] [37] [38] [39] ## Appendix B. Records that must be obtained and produced

The Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania must obtain and produce the following records. B1. Record sought — Nektaras charter, share ledger, deed and cadastral plans. Why it matters — Identify owners, parcels and any later acquisition of former Jewish holdings, including any transfer to the Šabunevičius estate. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Kaunas Regional State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B2. Record sought — 1940–1941 takeover order and inventory, German occupation appointment and production records, and postwar inventory. Why it matters —

Identify who controlled the works and received assets, output or income, and establish whether workers were coerced. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Kaunas Regional State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B3. Record sought — Dambė’s residence, employment and arrest or transfer files. Why it matters — Establish his full identity and follow the arrest through custody and fate. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Lithuanian Special Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B4. Record sought — Antanava township resident, detention, transport and escort records and Marijampolė barracks intake or victim records. Why it matters — Identify who removed the Jews of Antanavas, where they were taken and who was killed. Custodian — Lithuanian Central State Archives and Lithuanian Special Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced. B5. Record sought — Kaunas ghetto registration, victim and rescue records for the Neumark and Neuman families. Why it matters — Document the fates of Pauline and Hirsch and Julius’s escape and rescue. Custodian — Lithuanian Central State Archives. Producing body — Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania. Status — Not produced.

Substantiated corrections will be published as dated corrections.

Antanavas — Vietovės tyrimo ataskaita (1915–1945) Viešuose Antanavo istorijos aprašuose didžiuojamasi „Nektaru“ ir nutylimi jo savininkai žydai bei ūkvedys.

Grant Arthur Gochin | 2026 m. lapkričio 18 d. Vietovės pavadinimai ir istoriniai variantai. Antanavas, Antanava, jidiš Antanove, lenkiškai Antonowo, tautosakos archyvo nuoraše – Andanavo dvaras. Tai kaimas ir dvaras dešiniajame Šešupės krante į rytus nuo Pilviškių, dabartinėje Kazlų Rūdos savivaldybėje. 1923 m. surašymo leidinyje dvaras ir kaimas priskirti Marijampolės apskrities Antanavos valsčiui.[40] [41] [42] [43] ## 1. Žydų nuosavybė ir persekiojimo duomenys

Julius Neumarkas nurodo, kad jo senelis Leonas (Leibas) Neumarkas su trimis žydais partneriais įsteigė „Nektarą“. Jis sieja alaus, spirito ir mielių gamybą su Antanavo dvaru ir nurodo, kad jo tėvas Filipas (Šraga) vadovavo įmonei 1936–1940 metais. Pasak jo, sovietmečiu turtas nacionalizuotas, Filipas paliktas vadovauti įmonei, o Gizelė dirbo buhaltere.[44] ## 2. Antanavo žydai ir žudynės Marijampolėje

Antanavas buvo Marijampolės apskrities valsčiaus centras, maždaug už keturių kilometrų į rytus nuo Pilviškių. Josefas Rosinas nurodo, kad 1923 m. Antanave gyveno 192 žydai. Pasak Rosino, 1941 m. birželį vokiečiams užėmus Lietuvą Antanavo žydų likimas buvo toks pat kaip kitų apylinkių žydų.[45] [46] Marijampolės apskrities valsčių žydai buvo nugabenti į Marijampolės kareivines. Rosino Marijampolės apraše nurodoma, kad į jas atgabenti Kazlų Rūdos, Liudvinavo ir kitų aplinkinių vietovių žydai. Kazlų Rūdos ataskaitoje dokumentuotas to valsčiaus žydų pergabenimas ir lietuvių policininkų veiksmai prie kareivinių. 1941 m. rugsėjo 1 d. lietuvių policininkai ir Hamanno mobiliojo būrio nariai dalyvavo šaudant aukas kareivinių šaudykloje, Šešupės slėnyje. Jägeris 3 lape nurodo 5 090 aukų, tarp jų 1 763 žydus vyrus, 1 812 žydžių moterų ir 1 404 žydų vaikus.[47] [48] [49] [50] [51] ## 3. Nuo Pirmojo pasaulinio karo iki nacionalizacijos Dvaro istorijos apraše minimi 1915 m. Gaisrių–Antanavo ruožo karo nuostoliai. Apie 1923 m. dvaro žemę padalijo vykdant žemės reformą. Savivaldybė kultūrinį ūkį sieja su Šabunevičiais ir nurodo, kad alaus darykla, spirito varykla ir mielių dirbtuvė veikė akcinės bendrovės pagrindais.

Bendruomenė Naujojo Antanavo atsiradimą sieja su žemės paskirstymu buvusiems dvaro samdiniams. Tarpukario spaudos nuoroda leidžia dvaro „Nektaro“ mielių fabriką datuoti bent 1930 metais.[52] [53] [54] [55] Bendruomenė kaip pagrindinius Kaune gyvenusius akcininkus nurodo Gurvičių, Aranavičių, Neimarką ir Paleckį. Julius vienu iš keturių steigėjų įvardija savo senelį Leoną Neumarką.[56] [57] ## 4. Dvi okupacijos ir savininkų dingimas iš dvaro

Neumarkas pasakoja apie sovietų įvykdytą senelio turto nacionalizaciją ir tėvų tolesnį darbą įmonėje. Bendruomenės pasakojime teigiama, kad alaus darykloje didesnių permainų iš pradžių nebuvo, ir atskirai minima didelės dvaro ūkio dalies konfiskacija.[58] [59] Spirito varyklos ūkvedys žydas Dambė gyveno Antanave. Bendruomenės istorijoje rašoma: „Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę.“ Pasak bendruomenės, kiti savininkai žydai dvare daugiau nepasirodė, o 1950 m. fabrikas tebeveikė „Nektaro“ vardu.[60] ## 5. Neumarkų šeima Kaune

Paulina (Pesia) Neumark buvo nužudyta 1944 m. kovą. Hiršas Neumanas žuvo per Kauno geto Vaikų akciją, kurią IX forto muziejus datuoja 1944 m. kovo 27–28 dienomis. Julių Neumarką išgelbėjo Elena ir Jonas Beliajevai.[61] [62] ## 6. Lietuvių dalyvavimas Marijampolės operacijoje

Leidinio The Holocaust in Lithuania 1941–1944 spausdintame 40 puslapyje Darius Furmonavičius rašo „If there were Lithuanians who took part in these events“ ir jų indėlį vadina „supporting cast and thus essentially marginal“.[63]

Centro autorystė neturi savarankiškos įrodomosios vertės; Centro teiginiai yra tik tvirtinimai; faktai grindžiami pirminiais dokumentais. Centras šią ištrauką paskelbė ir 2026 m. lapkričio 3 d. sprendimu 55R-1130, kurį pasirašė laikinai generalinio direktoriaus pareigas einantis Arūnas Bubnys, atsakydamas į prašymą 7R-1167, atsisakė ją taisyti ar papildyti redakcine pastaba. Centras formuluotę pavadino „autoriaus mokslinės interpretacijos“ dalimi.[64] Tame pačiame leidinyje Bubnys rašo, kad vykdyti Holokaustą Lietuvoje naciams aktyviai padėjo dalis vietos gyventojų. Jis nurodo, kad Petrašiūnuose vietos ginkluoti vyrai saugojo aukas, o lietuvių kariai šaudė lietuvių vadų įsakymu. Centras abu tekstus paskelbė tame pačiame leidinyje.[65] [66]

Jägerio ataskaitos 7 lape Jägeris nurodo, kad Hamannas užtikrino bendradarbiavimą su „litauischen Partisanen“ ir atitinkamomis civilinėmis valdžios institucijomis.[67] Marijampolės apskrities viršininkas V. Goštautas įsakė žydams nešioti skiriamuosius ženklus ir apribojo galimybes įsigyti maisto. Donatas Mickevičius ir Stasys Krečiūnas pasakojo, kad lietuvių policininkai saugojo žudynių vietą, vedė kalinius iš kareivinių ir šaudė į duobes. Okupacinė valdžia taip pat vertė geto kalinius dirbti. Priverstinis darbas be atlygio yra vergovė.[68] [69] [70]

Ar dokumentais pagrįsti lietuvių veiksmai laikytini marginaliu dalyvavimu? Mano atsakymas – ne. Žr. „Fuzzy History“ ir „125 Murdered. Twenty-Three Jewish Children. Lithuania’s Genocide Centre Keeps ‘Marginal’.“[71] [72] 2024 m. sausio 1 d. „Yad Vashem“ lentelėje Lietuvai priskirti 924 Pasaulio tautų teisuoliai.[73] Stasys Vaitekūnas nurodo, kad 1945 m. Lietuvoje gyveno 2 500 000 gyventojų.[74] 924 ÷ 2 500 000 × 100 = 0,03696 %, apytikriai 0,037 %. Jeigu gelbėtojai viešai pagerbiami kaip lietuvių moralinio veikimo įrodymas, kaip šiuos dokumentais pagrįstus lietuvių dalyvių veiksmus galima laikyti iš esmės marginaliais? ## A priedas. Vieši aprašymai ir pagrįsti papildymai Visuotinė lietuvių enciklopedija ir savivaldybė mini alaus daryklą, spirito varyklą ir mielių dirbtuvę, o Antanavo bendruomenės istorija įvardija keturis akcininkus žydus – Gurvičių, Aranavičių, Neimarką ir Paleckį – bei ūkvedį žydą Dambę. Nė viena iš šių dviejų viešųjų institucijų

jų neįvardija. Abi turėtų papildyti aprašymus duomenimis apie 192 žydus, 1923 m. gyvenusius Antanave, „Nektaro“ steigėjus ir Dambės suėmimą.[75] [76] [77] [78] ## B priedas. Dokumentai, kuriuos privaloma gauti ir pateikti

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras privalo gauti ir pateikti šiuos dokumentus. B1. Prašomas dokumentas — „Nektaro“ įstatai, akcininkų knyga, pirkimo aktas ir kadastro planai. Reikšmė — Nustatyti savininkus, sklypus ir vėlesnį žydams priklausiusio turto perėmimą, įskaitant galimą perdavimą Šabunevičių dvarui. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Kauno regioninis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B2. Prašomas dokumentas — 1940–1941 m. perėmimo aktas ir aprašas, vokiečių okupacijos laikų paskyrimų ir gamybos dokumentai bei pokario aprašas. Reikšmė — Nustatyti įmonės valdytojus, turto, produkcijos ir pajamų gavėjus bei galimai prievarta dirbusius asmenis. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Kauno regioninis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B3. Prašomas dokumentas — Dambės gyvenamosios vietos, darbo, suėmimo ar perdavimo dokumentai. Reikšmė — Nustatyti jo vardą, kalinimo eigą ir likimą. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos ypatingasis archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B4. Prašomas dokumentas — Antanavos valsčiaus gyventojų, sulaikymo, pergabenimo ir konvojaus dokumentai bei Marijampolės kareivinių kalinių ar aukų sąrašai. Reikšmė — Nustatyti, kas išvežė Antanavo žydus, kur jie buvo nugabenti ir kas buvo nužudytas. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas ir Lietuvos ypatingasis archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta. B5. Prašomas dokumentas — Neumarkų ir Neumanų šeimų Kauno geto registracijos, aukų ir gelbėjimo dokumentai. Reikšmė — Dokumentuoti Paulinos ir Hiršo likimą, Juliaus pabėgimą bei išgelbėjimą. Saugotojas — Lietuvos centrinis valstybės archyvas. Pateikianti institucija — Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras. Būklė — Nepateikta.

Pagrįsti pataisymai bus skelbiami nurodant pataisymo datą.

[1] Visuotinė lietuvių enciklopedija, “Antanavas,” location and history

[2] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), 123, entries 2–3.

[3] “Istorinis–politinis kontekstas,” appendix 5, note 121

[4] Lietuvių tautosakos archyvas, record 17309, location entry 2 and item 376 [5] Julius Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” in Smuggled in Potato Sacks, ed. Solomon Abramovich and Yakov Zilberg, exhibition transcript, opening family history and nationalization

[6] Josef Rosin, “Antanavas,” Pinkas Hakehillot Lita (Jerusalem: Yad Vashem, 1996), 151, trans. Shaul Yannai

[7] Lietuvos apgyventos vietos, 123, entries 2–3. [8] Josef Rosin, “Marijampole,” Pinkas Hakehillot Lita (Jerusalem: Yad Vashem, 1996), chapter begins on p. 385, passage on transfers to the barracks

[9] Grant Arthur Gochin, “Kazlų Rūda — Town Research Report (1915–1945),” November 13, 2026, p. 3 of the Word edition, passage on the transfer and shootings.

[10] Grant Arthur Gochin, “Marijampolė — Town Research Report (1915–1945),” October 31, 2026, §1. [11] Marijampolė Tourism Information Centre, “Mass murder of Jews and tomb,” barracks firing range and September 1 shooting

[12] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, sheet 3, September 1, 1941, Mariampole row

[13] “Istorinis–politinis kontekstas,” appendix 5, 90 [14] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, sk. „Antanavo istorija“

[15] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[16] Suvalkietis, August 9, 1931, 3, as excerpted by Agnė Kereišiūtė in Draugas, August 6, 2026

[17] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [18] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[19] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[20] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[21] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai. The source identifies the Germans in the preceding sentence [22] Neumark, “My Playmates Were a Cat and a Hen,” family testimony

[23] Lisa Anne Storer, “The Kinder-Aktion (Children’s Action) in the Kovno Ghetto: March 27–28, 1944” (Kaunas Ninth Fort Museum), 1 [24] Darius Furmonavičius, “Lithuanian Resistance Against the First Soviet Occupation and Nazi Occupation, and the Determination to Remain in Europe,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed p. 40

[25] Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, decision 55R-1130, November 3, 2026, in response to 7R-1167, item 2 [26] Arūnas Bubnys, “Introduction,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed p. 15

[27] Arūnas Bubnys, “The Holocaust in the Lithuania Provinces in 1941: The Jews Massacres in the Kaunas District,” in The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Genocide and Resistance Research Centre of Lithuania, 2020), printed pp. 294–295 [28] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, sheet 7

[29] Grant Arthur Gochin, “Marijampolė — Town Research Report (1915–1945),” October 31, 2026, §1.

[30] Kazlų Rūda Jurgis Dovydaitis Public Library, „Holokaustas Kazlų Rūdos valsčiuje“, Mickevičius and Krečiūnas interrogation accounts [31] Memorial Museums, “Monument at Site of Mass Shootings in Marijampolė,” History, forced labor

[32] Grant Arthur Gochin, “Fuzzy History,” The Times of Israel, November 5, 2026, section on the Centre’s response

[33] Grant Arthur Gochin, “‘Marginal’ Murders,” The Times of Israel, November 6, 2026, section “The word cannot survive the murdered” [34] European Network Remembrance and Solidarity,

Between Life and Death exhibition catalogue, PDF p. 2, Lithuania row

[35] Stasys Vaitekūnas, “Human Resources of Lithuania: On the Question of the Fate of the Nation,” Bulletin of Geography: Socio-economic Series 10 (2008), 96, table 1

[36] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, sk. „Istorija“ [37] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo istorija“

[38] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[39] Rosin, “Antanavas,” 151

[40] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, vietovės aprašymas ir istorija

[41] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), p. 123, 2–3 įrašai. [42] „Istorinis–politinis kontekstas“, 5 priedas, 121 išnaša

[43] Lietuvių tautosakos archyvas, įrašas Nr. 17309, 2 vietovės įrašas ir 376 vienetas

[44] Julius Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, kn. Išgelbėti bulvių maišuose, sud. Solomonas Abramovičius ir Jakovas Zilbergas (Vilnius: Šiaurės Jeruzalė, 2014), ekspozicijos tekstas [45] Josef Rosin, „Antanavas“, leid. Pinkas Hakehillot Lita (Jeruzalė: Yad Vashem, 1996), p. 151, vertė Shaul Yannai

[46] Centralinis statistikos biuras, Lietuvos apgyventos vietos (Kaunas, 1925), p. 123, 2–3 įrašai.

[47] Josef Rosin, „Marijampole“, leid. Pinkas Hakehillot Lita (Jeruzalė: Yad Vashem, 1996), skyrius prasideda p. 385, pastraipa apie pergabenimą į kareivines [48] Grant Arthur Gochin, „Kazlų Rūda — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. lapkričio 13 d., Word leidimo p. 3, ištrauka apie pergabenimą ir šaudymą.

[49] Grant Arthur Gochin, „Marijampolė — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. spalio 31 d., § 1.

[50] Marijampolės turizmo informacijos centras, „Mass murder of Jews and tomb“, pastraipa apie kareivinių šaudyklą ir rugsėjo 1 d. šaudymą [51] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, 3 lapas, 1941 m. rugsėjo 1 d. Marijampolės įrašas

[52] „Istorinis–politinis kontekstas“, 5 priedas, p. 90

[53] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo seniūnija“, sk. „Antanavo istorija“

[54] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [55] Suvalkietis, 1931 m. rugpjūčio 9 d., p. 3, ištrauką paskelbė Agnė Kereišiūtė, Draugas, 2026 m. rugpjūčio 6 d.

[56] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[57] Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, šeimos liudijimas

[58] Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, šeimos liudijimas [59] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai

[60] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai. Prieš sakinį apie suėmimą šaltinyje įvardyti vokiečiai

[61] Julius Neumarkas, „Žaidžiau su katinu ir višta“, kn. Išgelbėti bulvių maišuose, sud. Solomonas Abramovičius ir Jakovas Zilbergas (Vilnius: Šiaurės Jeruzalė, 2014), ekspozicijos tekstas [62] Lisa Anne Storer, „The Kinder-Aktion (Children’s Action) in the Kovno Ghetto: March 27–28, 1944“ (Kauno IX forto muziejus), p. 1

[63] Darius Furmonavičius, „Lithuanian Resistance Against the First Soviet Occupation and Nazi Occupation, and the Determination to Remain in Europe“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 40 [64] Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2026 m. lapkričio 3 d. sprendimas Nr. 55R-1130, atsakymas į prašymą Nr. 7R-1167, 2 punktas

[65] Arūnas Bubnys, „Introduction“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 15 [66] Arūnas Bubnys, „The Holocaust in the Lithuania Provinces in 1941: The Jews Massacres in the Kaunas District“, kn. The Holocaust in Lithuania 1941–1944 (Vilnius: Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras, 2020), spausdinto leidinio p. 294–295

[67] Karl Jäger, Gesamtaufstellung der im Bereich des EK. 3 bis zum 1. Dez. 1941 durchgeführten Exekutionen, 7 lapas [68] Grant Arthur Gochin, „Marijampolė — Town Research Report (1915–1945)“, 2026 m. spalio 31 d., § 1.

[69] Kazlų Rūdos Jurgio Dovydaičio viešoji biblioteka, „Holokaustas Kazlų Rūdos valsčiuje“, Mickevičiaus ir Krečiūno apklausų aprašymai

[70] Memorial Museums, „Monument at Site of Mass Shootings in Marijampolė“, istorijos skirsnis apie priverstinį darbą [71] Grant Arthur Gochin, „Fuzzy History“, The Times of Israel, 2026 m. lapkričio 5 d., skirsnis apie Centro atsakymą

[72] Grant Arthur Gochin, „‘Marginal’ Murders“, The Times of Israel, 2026 m. lapkričio 6 d., sk. „The word cannot survive the murdered“

[73] Europos atminties ir solidarumo tinklas, parodos Between Life and Death katalogas, PDF p. 2, Lietuvos eilutė [74] Stasys Vaitekūnas, „Human Resources of Lithuania: On the Question of the Fate of the Nation“, Bulletin of Geography: Socio-economic Series, Nr. 10 (2008), p. 96, 1 lentelė

[75] Visuotinė lietuvių enciklopedija, „Antanavas“, sk. „Istorija“

[76] Kazlų Rūdos savivaldybė, „Antanavo istorija“

[77] Antanavo bendruomenė, „Apie Antanavą“, gamyklos ir karo metų skyriai [78] Rosin, „Antanavas“, p. 151

Teiginių ir šaltinių sąsajos / Claim-to-source concordance

1. Viešų aprašų nutylėjimai / Published omissions. Annex 2–4 and public extracts. Antanavas report §§1, 3–4 and Appendix A.

2. Akcininkai, valdymas, Dambė / Shareholders, management and Dambė. Annex 4, 6. Report §§1, 3–4 and Appendix B1–3. The testimony and town account require testing against company records.

3. 1923 m. skaičius / 1923 population. Annex 5, Rosin p. 151 and the published census p. 123. Report §2.

4. Žudynių vietos ir dalyviai / Killing sites and participants. Annex 7, 12. Report §6 and correction §2 and B4. Regional sources establish the operations and their participants. The exact fate of Antanavas residents is a records question.

Public source text extracts / Viešųjų šaltinių teksto ištraukos

Retrieved 28 November 2026. These are text extracts with source locators.

- **VLE, “Antanavas,” Istorija.** „Veikė alaus darykla Nektaras, spirito varykla, mielių dirbtuvė.“ The history section describes the manor, industry and population. It omits Jewish residents, ownership and wartime persecution. https://www.vle.lt/straipsnis/antanavas/
- **Kazlų Rūda, Antanavo istorija.** „Buvo „Nektaro“ alaus bravoras, spirito varykla, mielių dirbtuvė. Visos šios įmonės veikė akcinės bendrovės pagrindais.“ The passage supplies the company form. https://www.kazluruda.lt/veiklos-sritys/seniunijos/antanavo-seniunija/318
- **Antanavas community, Dvaras Antrojo Pasaulinio karo laikotarpiu.** „Jie pirmosiomis dienomis suėmė spirito varyklos ūkvedį Dambę, kuris per sovietmetį nenukentėjo.“ The antecedent is the Germans. The enterprise section names the shareholders. https://www.antanavas.lt/apie-antanava/
- **Rosin, Antanavas, p. 151, online translation.** “In 1923 there were 192 Jews in Antanavas.” His following sentence describes a regional fate and supplies no identified convoy or killing site. https://jewishgen.org/yizkor/pinkas_lita/lit_00151a.html